

Сшиток 32. 16. лютого 1923

Ціна 15ц. 10 за \$1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

ПІРВАНЕ ДИТЯ

Роберт

Блюм

— Дякую за шире прийняте та добре серце!

— Боже, чи не помиляюсь? Се-ж пан! — кликнула, зрадівши. — Як же Дора втішить ся! — Вона цілий вечір тільки про свого батенька говорила.

На поважному, блідому лиці незнакомого явила ся сумна усмішка. Увійшли на сходи. Куди лиш глянула Ільона, скрізь добачувала достаток й вигоду.

Поки ще підняли ся вгору, втворили ся там двері та з радісним криком вибігла проти них біло одіта струнка дівчина.

— Таточку! Се ви? Яка-ж радісна несподіванка! Не надіялась я вас бачити сьогодні. Тимбільше тим радію! Але — що я бачу, таточку — ви не самі!...

Здивована глянула на гарну, бліду товаришку свого батька.

— Приводжу тобі гостя, кохана Дорочко — сказав прибувший, сердечно витаючись з дочкою. — Ти все жаліла ся передімною, що мусиш бути самою. Ось, тепер мтеш подругу. А постарай ся, щоб вона чула ся свобідною між нами.

— Ох, таточку, які ви добрі! — кликнула врадувана Дора, подаючи руку незнакомій дівчині, хоч трівожно але з благаючим виразом в очах. Ільона скоро вхопила подану собі руку й прошепотіла:

— Дякую за щире прийняте, та добре серце!

Увійшли до гарно та вигідно урядженої кімнати. По середині стояв стіл заставлений вечерою, до якої в трійку засіли.

Від часу до часу споглядала Дора на гарну свою гостю, якої поважне, бліде лице зраджувало сумні переживання.

Після вечері хазяїн відкликав свою дочку на бік й сказав до ньої:

— Доро, я взяв в опіку сю бідну, безборонну дівчину, бо знайшов її в нещастю. Знаю твоє серце і вірю, що пожалієш її й потішиш.

Дорі блиснули сльози в очах.

— О, таточку, радо сповню ваше бажанє! Чую ся щасливою, що маю при собі товаришку. Але скажіть мені, що вона за одна?

— Про все дізнаєш ся від ньої, моє дитя!

Потім, зітхнувши, додав:

— Хоч я не дуже радий сьому, то однак мушу тебе знова в сю ще ніч оставити. Я не думав нині домів вертати, а приїхав лиш тому, щоб тобі подругу привезти!

Дора посумніла.

— Сьогодні ще хочеш відійти, батечку? Вже так пізно! Чому не заждати до завтра? Ви змучені, бліді — вам слід відпочати!

Батько відвернув ся.

— Ні, Доро! Обовязок кличе мене! Нині ще чекає мене далека дорога, а не можу сього не зробити!

Незабаром попрощав дочку, уникаючи її сумного, благаючого погляду.

— До побаченя, дитинко! — сказав. — Дасть Бог, знова поверну за кілька днів. Ага! Остерігаю тебе перед небезпекою: Ібрагим Гафір, наш сусід, просив мене о твою руку — я відказав йому.

Дора поблідла й крикнула жахливо:

— Так він поважив ся се зробити?! Не повірите мені, таточку, який він гідкий мені, той чоловік, що завсїгди вечером кружляє вокруг нашої хатини. Раз поважив ся навіть увійти до нашого садку й зачіпати мене, але я так настрашила ся його, що сейчас втікла до хати.

В його очах блиснув грізний вогонь.

— Се гаразд, Доро, що виминаєш його, бо се підступний чоловік. Не вірю йому! Бачиш, Ібрагим був дуже обурений, коли я сказав, що ніколи моя дочка не буде йому жінкою. На відході щось тукав, певно грозив. Тому остерігаю тебе, дитинко, вважай, щоб вечером була все хата замкнена — сама не виходи вечером до садку!

Дуже немило вразила Дору ся вістка, а в очах відбилась наче тривога.

— О, що я бачу! — сказав батько, підсміхаючись. — моя Дора боїть ся? Будь відважною, мое дитя, Бог тебе охоронить! — додав поважно, сердечно пригорнув до себе доню й поцілував в чоло.

Відтак приступив до Ільони.

— Будь здорова, Ільоно! Тут будеш свобідною. Дора буде тобі сестрою й Бог допоможе знайти спосіб, щоб ти могла вернути до своєї вітчини. Передовсім — тут його очі грізно блиснули — пімщу ся на тих, що тобі хотіли кривду вчинити. Знайду слід того драба, Тобіго — за-

платить він за свій підлий вчинок!

Ввічливо кивнув головою й скоро відійшов. За кілька хвилин було вже чути тупіт його коника.

Дора стояла коло вікна, довго ще слідячи очима за своїм батьком.

Коли Ільона жахливо приступила до ньої, заглянула в її очак великі, тяжкі сльози.

— Мій Боже! Доро, ви плачете? Чогож? Адже-ж ви мусите бути щасливою, маючи батенька, що вас так щиро кохає й перед нещастєм хоронить!

Дора звільна відвернула ся. Тяжко ридала. Відтак припала до Ільони й на її грудях сперла своє заплакане лице.

Ільона потішала її хоч ніяк не була в силі зрозуміти зворушення Дори. Нарешті заспокоїла ся. Посідали на килимови. Дора взяла Ільону за руку й розжалілим голосом промовила:

— Дивуєш ся, Ільонко, чого я плачу? І невдячною мене вважаєш тому, бо бачиш, що маю все те чого тобі бракує, Ільоно, а мимо того мою душу пригнітає великий сум. Дотепер ще я нікому про се не згадувала. Бо-ж і кому було звіритись із тим? Твої же ясні, чисті оченята, Ільоно, впевняють мене, що можу тобі звіритись із сим, що мене болить, та в журу вганяє. Бачиш Ільоно, мій батько, якого мені не одна душа завидує, є немалою причиною моєї журби та моїх сліз.

— Батько твій, Доро?

Ільона похилила ся до своєї подруги.

— Так, Ільоно! Нераз в ночі зриваю ся зі сну і в голос кличу його по імени. Ось, бачила ти й нині. А часами зникає без сліду, не сказавши навіть, куди вибираєть ся. Цілими днями нема його дома і не знаю що де робить. Нераз вертає пізно в ночі, на піною заїлому коневі, змучений та блідий. Й ніколи не спічне. Якась, незнана мені, сила гонить його в світ. Се, Ільоно, мене мучить, що не знаю, що мій батько робить там, десь далеко, у світі!

Ільона зрозуміла біль її серця. Сама також якомсь жахнулась, згадавши його загадочне поведене.

— Чи ти ніколи не питала батька про се?

— Питала, Ільонко. Але тоді його чоло хмарить ся, він з гнівом глядить на мене й відповідає: — Доро, я вже

тебе просив, щоб ти не питала мене про се! Бачу, так мало маєш довіря до мене, що не можеш вволити моему проханню!... Після такого не ставало у мене відваги більше допитуватись, я ховала ся у свою кімнату й там плачем гоїла свій біль. І так, бачиш, мої літа минають. В останніх часах ще менше бачу батька, чим давнійше, а хоч і перебуде яку хвилю зі мною, то є дуже розсіяний а думками блукає світами! О, колиб я могла збагнути ту загадку! — кликнула Дора, заломивши руки. — Я-б почувала ся спокійнійше.

І знова потрясло ньою нестримне риданє. Ільона пригорнула її до себе й старала ся її заспокоїти. По часі вдалось се зробити. Як зморене дитя, Дора сперла голову на рамени своєї подруги, вдивляючись в її гарні оченята.

— Відчуваю твій біль, Доро, бо розумію, як тебе мучить тайна твого батька. А однак він має право жадати, щоб ти йому довіряла, ні про що не питаючи. Вір мені (тут в її голосі почуло ся щире упевненє) прийде та година, що пізнаєш тайну свого батька й признаєш, що причини, чому мовчав, були зовсім оправдані.

Розмавляли так до півночі. На домаганє Дори, Ільона розповіла їй цілу трагічну історію свого життя.

— Ох, Ільоно! — шепотіла Дора в задумі. — Коли-б я була на твоєму місці, я-б сейчас по смерті матері слідила за назвиском та місцем перебування твого батька. Подумай лиш: Нині ти-б була дочкою князя, окружена всякими достатками, а замість того ти опущена, без ста-лого пристановиська, блудиш далекими світами!...

Ільона сумно всміхнула ся.

— По смерті матері, не було у мене ні до чого охоти. Жаль мене зовсім обняв й не дозволив мені навіть думати про щось подібного. Коли-б ти знала, Доро, як дуже я кохала свою маму та як мене придавила смерть її!... Бач, нараз, я остала сама, без опіки та піддержки!... Доро, чи затимила ти свою маму?

Вона поблідла й очима, повними сліз, гляділа на Ільону.

— Ні, не пригадую собі її. Як далеко моя память сягає, я все була із батьком — а коли я питала про маму, він гладив моє волосє й впевняв, що вона давно вже не жне!

— Бідна Дорочко! Ти не знаєш, що це любов матері! — крізь сльози промовила Ільона. — Коли моя мамочка померла все рівнодушним стало для мене!... А потім — потім якась над'земна сила заволоділа моїм життям й мою долю повела незнаними до тоді дорогами — це любов!

Дора здивовано гляділа на нову свою подругу, що вже стільки негод перетерпіла, стільки болю та солодощів світа зазнала.

— О, я вірю, що це мусить бути незвичайно гарно — шепотіла — кохати мушину всім своїм серцем і все посвятити задля нього.

Ільона не була в силі спинити свого ридання. За те Дора приймалась тепер її потішати.

А коли пішли у спальню, де служниця приготувала ліжко також і для Ільони, здавалось їм обом наче-б то вже довгі літа знали ся.

Коли другої днини пробудилась Ільона, Дора зібрана сиділа побіч її ліжка та з усмішкою приглядалась їй. Ільона живо схопила ся із ліжка, та весело шуткуючи, вбрала ся.

Для них була це правдива розкіш проходжуватись в тінистому садку, розмавляючи про те все, що зазнали в дотеперішньому життю.

Ільоні здавалось, що це лиш чудесний сон. Вскорі так подружилась із Дорою, що перед нею не таїла ніякої своєї думки.

Так щасливо проминули три дні, а тоді Ільона знова доглянула сум на гарному личку своєї подруги.

— Що тобі? — спитала. — Ти, така сумна — скажи, чим журиш ся?

Із трудом Дора спинила сльози.

— Сумно мені дуже, чогось мені страшно про батька! — говорила тремтячим голосом. — Хто знає, коли він верне! А тут так легко стрінути нещастє. Можна згинути там, деь далеко — а це страшна думка для мене! Колись я вже просила його, щоб взяв мене з собою, але нерадо, майже суворо відказав мойому проханню!

— Доро, може він завтра верне! — заспокоювала її Ільона.

— Ні, не верне завтра! — зітхнула Дора. — А я-б так

хотіла йому розказати, якою щасливою почуваю себе з тобою!...

Підчас розмови Дора зраджувала якийсь незвичайний несупокій. Все підступала до вікна, прислухувалась — то знова зривала ся й великими іступіннями ходила по кімнаті. Нарешті її несупокій перейшов також і на Ільону. Коли посутеніло, обі їли мовчки, з трівогою.

Ніч була страшна. Вітер жалісно заводив, а тяжкі краплі дощу гудливо товкли у вікна. Зігнувшись, сиділи дівчата в кутику і вчаснійше, як звичайно, пішли спочивати. Дора, яку цілоденний плач знеміг, заснула скоро, але Ільона довго не могла заснути. Побачила тепер, що й тут, в тій спокійній, як здавалося, хатині, загніздили ся жура та біль.

— Бідна дівчина! Не знає, де перебуває її батько — а вона його так кохає!... Що за дивний чоловік. Відчуваю вдячність до нього й подивляю заразом. А однак не можу позбутися певної тривоги — він же такий загадочний!

Північ. Ільона не могла заснути, встала, вбрала ся й проходжувалась по кімнаті. Відтак, таки убрана, кинула ся на своє ліжко. За якої пів години, здавалось їй, що чує коло вікна наче яке легке шарудінє. Мимохіть почала прислухуватись, але по хвилі встромила голову межи подушки. Подумала, що се вітер...

Нараз — що се?

Схопила ся і вдивилась у вікно. Було там темно — не могла зміркувати, чи дійсно її жах має яку підставу.

За хвилю почула таке саме шарудінє, але сильнійше... Серце напрасно товкло ся.

— Чи розбудити Дору? Ні, бідна дівчина досить на-терпіла ся через цілу днину.

Та за хвилю скричала придавленим голосом. Щось хитнуло ся коло вікна — вікно втворило ся — а хоч темно було, пізнала Ільона, що се хтось закрадаєть ся до кімнати.

Хотіла кричати, але не могла добути голосу із себе.

Якийсь час влізливець наслухував. — тепер — мило-стивий Боже! — став наближатись до Дориного ліжка.

Ільона отямилась. Вернула свідомість чину. Схопила ся із свого ліжка — зірвала револьвер із стіни й поки

ще влізливець міг отямити ся, що дієть ся, вона прізно направила до нього зброю.

Із жахливим криком незнакомий почав уступати. Видно, не надіяв ся опору й на хвилю стратив рівнєвагу. Але скоро отямив ся. Мов те хиже свіря скочив до Дориного ліжка. Нараз—тук і влізливець повалив ся на землю.

Дора, що вже скорше пробудила ся, прямо задубіла в страху — ніяк не була в силі зрозуміти, що стало ся. На відгук вистрілу схопила ся з ліжка й підбігла до Ільони. Вона ще тримала в руках револьвер й гляділа на лежачого на землі чоловіка. Чи смертельно поцілила його? Ні, ні! Ось, підняв ся звільна — стогнучи закрутив ся аж під вікно — й пропав у пітьмі.

Тимчасом вдало ся Дорі запалити лампу. Бліді зі страху, не будучи в силі й слова промовити, дивились на себе обі подруги.

— Що стало ся? Що се за один — та чого хотів?

Дора отямилась. Заридала й тремтячи зі страху та холоду, обнявши Ільону, сказала:

— Ільоно — догадую ся — що се значить... Се був Ібрагим — хотів мене пірвати з собою... Бог тебе привів у нашу хату, бо коли-б не ти, я-б, без сумніву, попала в руки того драба. О, Боже! Ще не можу поняти звідки стільки відваги знайшлось у тебе!...

Ільона не відповідала. Її гарне личко смертельно поблідло. Тепер доперва, коли минула вся небезпека, вона, майже без тямки, впала на ліжко та задубілими очима вдивляла ся в Дору, що почала журливо заходитись коло ньої.

Вкінці прийшла до рівноваги. Обі вже й недумали про сон, були за сильно розгорячковані.

Збудили служницю, що супокійно собі спала в своїй кімнаті, ніщо не знаючи про небезпеку, яка грозила її панні. Підчас, коли оповідали служниці що стало ся, Дора почувала відгук кінських копит. Лице її прояснило ся.

— Се він! — Се мій батенько! — кликнула.

Тремтячи із радости побігла до дверей. За час, почувала Ільона скорий хід по сходах та підійшла до дверей, щоб привитати прибуваючого.

Бачила як він пригорнув свою дочку та свобідно зітхнув.

— Слава Богу, що ніщо злого тебе не істрінуло. Я так жури́в ся тобою — самий не знаю чому — мусів вернути! Ох, який я щасливий тепер!

Дора сперла голову на груди́ батька та із сльозами в очах розпо́віла про небезпеку, яка їй загрожу́вала.

Отець ще сильні́йше пригорнув дочку до своїх грудей. Відтак сердечно істиснув Ільонину руку та, до глибини серця зворушений, промовив:

— Ти — ти вратувала мені́ моє дитя? Хиба Бог самий зіслав тебе до моєї хати, щоб дитину мою́ в нещастю охорони́ла!

Увійшли до кімнати. Він прямо не міг говорити — так був схви́люваний. Мовчки лиш голубив свою доню. А коли Ільона ще раз розпо́віла йому про все, очі його блиснули грізно, зловіщо.

— Так! і я також переконаний, що се Ібрагим! Тепер знаю, що значить його погроза! Хотів силою взяти Дору, щоб так присилувати мене віддати її́ йому за жінку. Але гірко він за се заплатить!

Його погляд був дикий, страшний, так, що дівчата із жахом від нього відступили.

Зрозумів се. Старав ся зрівноважити себе й усміхався. Але се не вдало ся — тоді́ почав розмову про що́ друге.

Вже перед сходом сонця нагадав дівчатам, щоб йшли спати.

— А ви, таточку, також останете — правда? — просила Дора.

Його лице захмарилось.

— Ні, дитинко! Сейчас мушу вибиратись. Обов'язок кличе мене! Неспоко́й мене загнав сюди, а тепер, коли знаю, що Бог тебе — в такий чудесний спосіб — охоронив — упевнений мушу тепер ви́брати ся в дальшу доро-

В Дориних очах блиснули горячі сльози. Її́ боліло дуже, що він знова хоче її́ оставити, хоч тільки що така небезпека її́ загрожу́вала.

Відважи́ла ся просити:

— Лиш сю́ одну ніч останьте, таточку!

Не відповів. Нерадо відверну́в ся й приступив до вікна. А коли знова глянув на неї́, вираз його лиця́ був якийсь натягнений, чужий.

— Сейчас пришлю двох людей для вашої оборони. — сказав. — Вони цілу ніч стерегти муть коло хати, там на долині, на лівому крилі, а рано принесуть мені вість про все. Взагалі, ніколи більше не оставлю вас на ніч без опіки й постараюся щоби напад вдруге не повторився!

Приступив до Дори й поцілував її в чоло. Позволила на се спокійно — майже рівнодушно прийняла всі його любощі. Не закинула, як звичайно робила — рук своїх йому на шию...

Запримітив її сумованє. Мовчки, нерадо, відвернув ся, приступив до Ільони й подав їй свою руку.

— Пращаю тебе, дитино! Ніколи не забуду того, як ти сьогодні Дорі допомогла! Бог з тобою, Ільоно!

Вийшов з кімнати.

Дора та Ільона не рушили ся із місця. Здержуюючи в собі віддих, наслухували. За кілька хвилин пігнав далше.

Дора схопила ся з місця. Потрясло ньою грімке риданє та вона кинула ся в обняття подруги.

— Ільоно моя! Чому мене оставляє і то серед такої ночі? Хто розв'яже мені сю тайну, яка його окружає, хто верне спокій моїй душі?

РОЗДІЛ С.

ПІДСЛУХАНЕ.

Не маючи поняття про те, що стало ся підчас її не-присутности, графиня Солмсберг вернула до руїн та сходдами зійшла у підземний льох. А там, в долині, обняв її нараз дивний несупокій. Мимохіть спинила ся й стала наслухувати... Тихо все. Чи хорий спить?

Тихо наблизила ся до його леговиска — але аж скрикнула із страху... Раймунда Стеттена там не було!

— Що се значить? Чейже годі було навіть думати, щоб сей обездилений, хорий чоловік, самий міг вийти із своєї криївки.

Розглядала ся кругом. Несупокій її змагав ся. Ніяк не могла собі пояснити неприсутности Раймунда.

Скрізь добре перешукала, в льоху і на верху, але надармо — нігде ні сліду не було.

Зажурена сим вернула до льоху й сіла на стільци, в задумі вдивившись перед себе. Ніколи не думала навіть, щоб Стеттен оставив її, не попрощавшись навіть.

Зовсім занята сими думками попала в якесь одубіє — нараз нова думка її зворушила. Вона схопила ся з місця. Нова думка, що в зболілому серцю початок свій взяла — пояснила се нагле зникнене Раймунда.

Може се тривога та несупокій про його дитя, про Лівію? ... Може ще раз поплентав ся до брата, щоб розвідати про Лівію? Так, так! Инакше, він ніколи не оставив би потайки своєї криївки.

— Бідний, нещасний чоловік! — шепотіла зворушена. — Дорога не була легкою для нього. Се далеко а він так під'упав на силах! ...

В своїй тривозі рішила сейчас вибрати ся в пошукуване за ним на посілостях Стеттена. І без проволоки се вчинила, хоч відчувала незмірне знесилене після тяжкої дороги, яку передше перебула.

Нарешті добачила село, а там у віддалі зазначив ся двір. Тривожно розглядаючись кругом, пішла далше а відтак довго стояла у віддалі поза парком, не маючи відваги втворити фіртку.

Нагло жахливо заметушилась. Почула що хтось надходить й поки ще могла сховати ся, побачила якогось мушину, видно з двірської прислуги.

— Чого тут хочете? — спитав згорда, коли її дотягнув. Але тільки замітив її болем почертане лице, його власне лице стало більш лагідним.

— Даруйте, я хотіла лиш спитати, чи не було тут якого старшого вже сивого мушину — шукаю за ним й гадала, що тут зможу його знайти.

Мушина заперечив:

— Ні, моя пані, не тут за ним шукайте! Тут, я не бачив такого чоловіка!

— А чи пан Стеттен в дома? — спитала по хвилі тремтячим голосом.

— Ні! Оскільки знаю, то ласкавий пан виїхав до міста,

щоб там в суді, на завітній розправі зложити зізнання проти своєї братаниці.

Жінка збіліла й затрусилась. Втворила уста, немов хотіла щось сказати, але змовчала а на її лице виступив несупокій та жура.

— Дякую! — промовила шепотом.

Відійшла.

— Ні, ні, тут його нема! — думала. — А може й він поволік ся у місто, коли дізнав ся, куди його брат виїхав.

Ся думка підбадьорила її. Вона й сама пустилась йти у місто. Тепер доперва, коли вже заспокоїлась троха, відчувала своє знесиленє й зрозуміла, що неможливо буде їй піхотою добити ся до міста.

Якийсь час йшла задумана, а коли знесиленє перемогло вже й силу волі, рішила кілька годин відпочати у малій хатині, при кінці села. Там мешкала якась стара бабуса, котру вона недавно тому знайшла була зовсім обезсилену при дорозі. Тоді вона підняла її, завела до хатини та ще оставила їй дрібну милостиню.

Тепер рішилась у ньої відпочати. Застала саму стареньку в хатині. Бабуса здивована сердечно привитала її й радо згодились прийняти на ніч до себе так незвичайну гостю.

Вже вчасним ранком вибрала ся графиня Евгенія в дорогу до міста. Дорога була далека й доперва з полудня добилась туди.

В місті же стала зовсім безпорадною. Не знала, що з собою почати — куди тут подати ся. Нарешті вступила до малої гостинниці на передмістю, щоб там підкріпити свої сили. Остала так якийсь час, занята своїми тяжкими думками. Несупокій не оставляв її. Як вона тут в незнаному місті відшукає Раймунда Стеттена? А до суду не мала відваги звертати ся, зі страху що там зажадають від ньої родових паперів та присилують таки довести, що вона за одна...

Довго розважувала над тим, що тут їй робити, нарешті пішла в сторону суду.

Спинила ся перед високою, поважною будівлею. Жак її напав, коли побачила малі, закратовані віконця, на обох бічних крилах, де вязні свій нещасний вік коротали.

Уявила собі там бліде, ніжне лице молодої дівчини й мимохіть сльози закрутилися їй в очах, коли подумала про нещасну долю Лівії.

Перед будинком суду був ще оживлений рух, так, що графиня звернула в бічну вуличку, щоб не звертати на себе уваги.

Так блукала вулицями, аж вже й вечеріти почало. Ніч наближала ся, а вона мала лиш малу готівку. Стала зовсім безрадною.

Надумалась — хотіла якраз звернути в бічну, менше оживлену вулицю, коли почула чийсь хід позад себе. Побіч ньої перейшов якийсь високий мущина. Припинив ся, а коли графиня проходила побіч нього, він, незвичайно здивований, аж скричав:

— Графиня Солмсберг? — Пані тут? — питає, недовіряючи своїм очам.

Графиня, так знагла почувши своє назвисько, глянула трівожно й недовірливо в лице побіч стоячого мущини. В першу мить не могла згадати, де бачила того чоловіка, якого лице видалось їй дещо знакомим.

А він також не спускав очий із ньої.

— А! — кликнув. — Чи се дійсно пані графиня? Не помиляюсь! Звідки пані тут взялись?

Тепер доперва графиня нагадала собі, що се ніхто другий, а Карло, бувший графський слуга, одинокий з прислуги, що знав про те, що граф вязнить її в льоху замку Солмсберг. Мимохіть поступила взад, коли стрінула його блискучі очі.

— Ха, ха, ха! Не бійте ся, пані! — засміяв ся. — Ніщо злого вам не зроблю! Бачите, я сильно здивувався, так несподівано стрінувши вас!

Ще хвилю боролась графиня із своїм недовірем до нього, потім рішила відповісти на його питання, в надії, що зможе дістати від нього яку пораду.

Коротко розповіла, що прибула сюди, щоб дізнатись дещо про пана Стеттена, якого дочка є у вязниці під закидом тяжкого злочину.

— Я тут зовсім чужа — говорила а радше просила. — Не знаю навіть куди на ніч зайти. Дайте мені яку пораду!

А зараз і додала:

— Не багато й гроший маю!....

Карло через цілий час задумливо споглядав на бліде лице, горем прибитої жінки. Пригадав собі час, коли вона як могутча пані приказувала на замку Солмсберг, а тепер — без криші над головою, без помочі, в зовсім чужому місті, прохаючи стояла перед ним.

Але на лици у нього не слід було милосердя, ні — радше студене, жорстоке вирахованє... Силуючись свободно всміхнути, сказав:

— Ось що я-б порадив, ласкава пані. Знаю місце, де ви-б могли безпечно замешкати. Чи можу провести вас туди?

Графиня не відповідала. Тяжко було їй признатись, як мало гроший має при собі.

— Прошу, ходіть зі мною! — говорив борзо. — Заведу вас, пані, до малої хатини, в бічній вулиці, де вас ніхто не догляне. Там живе старша вже жінка, моя знайома. Вона вас радо прийме.

— Карле — шепотом промовила графиня — я-ж вам згадувала, що не маю багато гроший — ледзь вистане, щоб одну ніч переспати за се!

— Прошу не обавляйтесь, знайду раду на се! — відповів Карло із дивною усмішкою. Ходіть!

Так несподівано знайшла поміч і пораду! Однак якийсь внутрішній несупокій остерігав її перед сим чоловіком.

В хатині, куди її завів Карло, знайшли старшу жінку, яка дала їй в уживанє невеличку кімнатку. Графиня сердечно подякувала своєму бувшому слугі. Він з поспіхом відійшов.

Коли графиня, смертельно змучена, кинула ся на своє ліжко роздумуючи, що їй другої днини робити, Карло поспішав до своєї хижі. Його лице не віщувало нічого доброго; можна було сумнівати ся в чистоту його замірів супроти графині.

— Ха, ха, ха! Чудове відкритє — ся стріча з графинею! Коли-б так тепер та зарозуміла Аста знала, що вже незабаром знати муть, що графиня Євгенія Солмсберг жиє — о тоді-б вона не була так спокійною, та певною себе! — Но, тепер свій плян довершу — о, доведу до кінця! — добавив у великій радості.

Аста казала ся зі злости — всім тілом тремтіла — Волдінг же приглядався їй зі злобною усмішкою.

— Поздоровляю вас, Асто дороженька! — промовив із очевидним насміхом, простягаючи до ньої руку, немов найліпшій своїй товаришці. — Дійсно, ще не можу сього зрозуміти, що се ви мені стільки добра зробили, що вашій незмірній доброті завдячую свою свободу!

Аста відхилилась, не подавши йому руки. Ще не могла прийти до рівноваги. Але як лиш отямила ся, змірила його повним ненависти поглядом й храпливим голосом відозвалась:

— Се ви — а ні Олесь?!...

Волдінг весело зареготав ся, а наблизившись до ньої, так говорив:

— Асто — я такий щасливий, що ви мені тут допомогли, що вам сього ніколи в життю не забуду. Дійсно, був се незвичайно сердечний листок, що ви мені написали — він мене незмірно потішив.

— Падлюко! — кликнула Аста й мимохіть затиснула кулак. Але Волдінг не тратив духа.

— Знаю, Асто, що се ваше давнє прив'язанє до мене підхнуло вас до того й тому я так радо прийняв вашу поміч, котрій завдячую своє освободженє. Вірте мені, що се дуже мило вражає чоловіка, коли в такому нещастю знайде вірну товаришку.

Злість Асти не мала вже границь. Сього було вже за багато. Знагла вхопила його за руку та крізь зуби просичала:

— Скажіть — де є Олесь? Звідки ви тут взялись? Його я бажала освободити — не вас!

— Ха, ха, ха! Моя любя Асто! Химерна доля инакше повела справу. Якраз я був тим нещасливцем.

— Де є Олесь?

— Олесь? А деж би? Думаю, що у Варшаві, там в останнє я з ним бачив ся!

— Так він не є ув'язнений?

Волдінг надумав ся, а відтак зовсім рівнодушно промовив:

— Не знаю! Можливо, що у міжчасі його ув'язнили. Але я не був довго у Варшаві й тому не маю ні найменшого поняття, що стало ся з ним!

— Так поясніть мені, чому ви підшились під його прізвище?

Дороженька Асто, чейже ви не дорікаєте долі, що мене а не Олеся щастям через вас наділила? — насміхався Волдінг. — Зрештою — скоро докинув — мушу чим-скорше десь спрятатись, щоб не пропав марно ваш шляхотний вчинок любови ближнього. Тому, найдорозша Асто, прашаю вас тепер, хоч ще бодай декілька годин я-б рад перебути у вашому так незвичайно милому товаристві! Так ще раз сердечно дякую, ніколи не забуду тої прислуги. Коли, пані, потрібувати мете вірного приятеля, покличете Леопольда Волдінга. Ви чейже знаєте, пані, де мене знайти можна!

— Не граймо комедій! Ви підляка, обманець! Хоч не знаю, як се стало ся, але зовсім ясно, що ви мене обманули! Ні за що в світі яб вас не увільнила! Ніколи!

— Ха, ха, ха! Дорога моя Асто, шляхотні ваші наміри спізнали ся! Бо якраз завдяки вам я свободний! Пращаю вас! Треба зажити вольностей!

Поклонив ся зневажливо й незабаром пропав із Астиних очий. Її злість була безпранична. Найріжнородніші думки перебігали в голові, одні других переганяли, перехрещували ся.

— То падлюка! — просичала. — І задля нього я протратила стільки гроший. Вернула йому свободу а навіть не знаю, що стало ся із Олесем!

Була дуже озлоблена. Оперла ся об дуба й тяжко заридала. Свого болю та роз'юшення ніяк не могла здавити.

Схопила ся нараз. Жалі ні нащо тут не здадуть ся. Того, що стало ся, вона не в силі змінити. Волдінг був на свободі й сміяв ся із ньої.

— Відплачусь йому за се! — затискаючи кулаки, промовила.

Роз'ярена, вернула до свого помешканя, зложила все у скриню та зараз слідуючим поїздом виїхала до Солмсбергу.

Тут, першим її питанєм було, чи граф Солмсберг вже повернув а коли слуга заперечив, вона аж свободнійше відітхнула та живо пішла у свої кімнати.

Ніч була прикра — ні на хвилю не могла заснути.

Все бачила перед собою злобно всміхнене лице Волдінга.... Але де Олесь? Що зробити, щоб дізнатись про нього?

Не могла вийти на прямий шлях із тих замотаних випадків. Не була в силі поняти, яким то чином Волдінг під іменем Олесья дістав ся до вязниці. Було се для ньої великою тайною та хоч як силувалась, ніяк не змогла сеї загадки розв'язати.

Другої днини перед полуднем вернув граф Солмсберг, зовсім не знаючи нічого про Астин виїзд.

Настали тепер прикрі дні. Граф незабаром спостеріг, що із замку покрадено много вартісних річий. Злодій, коли не був між домашніми, то мусів знати дуже добре розположене кімнат в замку, в противному бо разі, не бувби дістав ся до сих кімнат та не забравби тих річий.

Се відкритє звело графа в злий настрій, а коли ще доглянув що й Аста була пригноблена та розсіяна, його огірченє ще змоглось.

Аста се також добачувала й тому також дуже терпіла. Була блідою та знесиленою — взагалі її жите було одним пасмом терпінь.

Граф Солмсберг не часто тепер виїздив із замку, навіть обмежувавсь у своїх звичайних проходах. Рішив дослідити, хто то викрадає дорогоцінні річи і не раз цілими годинами волочив ся по парку, думаючи що там паде на слід злодія.

Одного вечера, коли входив до парку, почув якийсь легкий хід. Мимохіть спинив ся та сховавшись в кущах уважно розглядав ся кругом.

В певному віддаленю, зараз при бічній фіртці побачив якогось мушину, що, трівожно розглядаючись, прямував до палати.

Граф скоро вийшов із поза кущів, й підбівши вхопив незнакомго за руку.

— Га, нарешті маю тебе, драбе! — кликнув граф люто.

Незнакомий злегка скричав, а коли граф Солмсберг похилив ся, щоб заглянути в лице мнимого злодія, також не зміг здержати в собі оклику здивованя.

— Се ти, Карле? Ага, тепер мені все ясно стало. Лиш ти один міг се покрасти, бо ти найліпше в замку можеш

розізнати ся. Та сим разом не уйдеш мені! Заплатиш тепер за своє нахабство! Сьогодні певно знова шукаєш за новою здобичею — але пожди, драбе!

Здивоване і тривога відобрали Карлови свідомість, він майже не розумів графових слів. Прийшов сюди, щоб із Астою побачитись та добути гроший від ньої — він же знав, яку вартість для ньої мала вістка про се, де перебуває графиня Солмісберг. Надіяв ся за сю вістку немало.

А тут нараз впав графови в руки. Се зле! Стратив певність до себе і доперва, коли граф силою тягнув його до замку, отямив ся й промовив:

— Ради Бога, пане графе! Ви кривдите мене! Я не прийшов сюди красти, але із важною для вас вісткою. Яб бажав поговорити із вами в чотири очі. Вістка вельми важна, ніхто не повинен її чути.

— Мовчи, драбе! Думаєш, що сим зможеш мене вести в поле? Не муч ся, твоя комедія ні на що не придасть ся. Знаю тебе пташечку!

— Пане графе! — просив Карло, здрігаючись всім тілом. — Вірте мені, що сим разом правду говорю!

Хотів далше говорити, коли се почали наближатись послугачі.

Не стративши відваги, Карло придавленим голосом промовив:

— Пане графе, приношу вам вістку про паню графиню, першу вашу жінку — я бачив її!

Слова сі допомгли. Лице графа нараз змінило ся. Пустив Карла, стараючись закрити жах, що напав його в наслідок тої вістки. Переміг себе нарешті, а звертаючись до наспіваючих слуг, сказав:

— Ніщо не стало ся! Можете відійти!

Відтак звернув ся до Карла хрипливим голосом:

— Ходи до моєї кімнати!

Послугачі були здивовані, не будучи всімлі зрозуміти що вяже графа із прогнаним зі служби Карлом.

При дверях графової кімнати вижидала Аста. Коли однак зічула також хід когось ще чужого, скоро сховала ся в сусідній кімнаті, куди оставила двері отвором.

В кімнаті граф звернув ся до Карла й промовив схвилованим голосом:

— Чи мене обманюєш? Чи може самий себе обманив? Чи ти дійсно бачив графиню?

— Бачив її, пане графе! — відповів Карло; що вже рішив використати положення та вимусити тепер від графа гроші.

— Я стрінув її в місті, де тепер живу, й сейчас пізнав. І вона незвичайно була здивована, коли мене побачила. Міста не знала, а що не мала ніякого пристановиска, я примістив її у знакомі жінки а відтак вибрався сюди, щоб зараз вістку передати панови графови.

Граф відвернувся, щоб Карло не міг добачити збілілого із жаху лиця. Підійшов до вікна. Серце товклося напрасно, в очах потемніло. Вістка ся так його вдарила, наче грім із ясного неба.

— Вона живе! — остаточно промовив здавленим голосом. — О, мій Боже! Що я тепер пічну. Аста ні за що в світі не може дізнатися, що Євгенія ще живе!

Звернувся тепер до Карла. Смертельний жах викривив його лице, очі блистіли горячково.

— Чого хочеш від мене за сю вістку? — спитав.

Карло зажадав досить много грошей. Граф наблизився до бюро, добув із відтам пачку банкнотів й, подаючи бувшому слугі, сказав:

— Частину бажаних грошей даю тобі тепер, під умовою, що мені скажеш, де знаходиться графиня. Решту одержиш коли віддаш мені графиню в руки.

Очі у Карла блиснули хитро. Зробив, що граф зажадав, й витягнув руки по гроші. В ту ж мить однак граф захопив руку, в якій тримав гроші та сховав в кишеню. Прийшло йому на думку: А коли Карло його обманив? Коли вдумався сю вістку?

— Я надумався! — сказав. — Із грошми не треба спішитись! Дам тобі доперва, коли заведеш мене до графині.

Лице Карла нахмарилося. З трудом здавив свою лють.

— Ні, добре, пане графе! — сказав нерado. — Пристаю на се. Своїх грошей я певний.

Хвилю проходжував граф по кімнаті. Не міг тепер вийти із замку, бо-ж і як виправдатись перед Астою? Крім цього, вона ні-за-що в світі не повинна дізнатися,

що Карло був тут, бо се зворушилоб у ньої підозріне.

Після хвилі надуми звернув ся до Карла й сказав:

— Йди та вижидай мене в заїздному домі. Прийду за дві години й виберемо ся в дорогу. Але памятай — додав прізно — нікому ні словечка про се. Також в заїздному домі не згадуй, що ждеш на мене! Я самий туди також не зайду, але звідомлю, що вижидаю тебе.

— Добре, пане графе, можете бути спокійний! — запевнював Карло, маючи на думці лиш гроші.

Граф дав знак головою, й він відійшов.

Вістка ся страшно поділала на Солмсберга. Тремтячи зі зворушення та страху, впав на крісло тяжко сопучи.

— Ось ще й сього треба мені! — шепотів в розпуці. — Сього якраз бракувало! Здаєть ся, що Аста буде дуже вдоволена із такого звороту, — їй вже знудило ся житє зі мною. На сей випадок, вона підступом забезпечила ся, та коли Євгенія верне, вона зажадає половини мого майна.

На хвилю змовчав. Та не довго — схопив ся з місця.

— Ні, ні! До сього не може прийти! Мушу сьому за-
побігти. Хочу й мушу мати супокій. Лиш напружую свої
нерви таким вічним страхом. Досить мені того!

Знесилений знова впав на крісло. Задумав ся глибоко.

Із сусідньої кімнати Аста все підслухувала та підглядала. На її лице виступив смертельний жах, коли зачула вістку, яку приніс Карло. Зараз же її очі блиснули диким вогнем.

Підслухала також монолог Солмсберга. Тільки великими з'усиллями вдало ся їй зрівноважити обурене.

— Се Бог самий так повів! — сама до себе сказала. — Га, га, га! пане графе!

Тихесенько вибігла із кімнати та сїнями перебігла до своїх кімнат. Тут через декілька хвилин роздумувала над тим, як дальше поступати. Відтак пішла до своєї спальні й деякі річи скинула у свою ручну торбу. Подзвонила на свою вірну покоївку й приказала відправити кожного, що питає би про неї. Не зробила виїмку навіть для графа. Йому служниця мала заявити, що вона хора. Коли покоївка вийшла із кімнати, Аста окутала ся в темний плащ, взяла ручну торбу й, ніким не запримічена, бічною фірткою вийшла із замку.

РОЗДІЛ СІ.

ВІДЧИТАНЄ ЗАВІЩАНЯ.

Із скорістю блискавиці рознесла ся вістка, що знайдено в лісі мертвого, нещасного барона Герварта.

Все вказувало на се, що він самий відібрав собі жите, та що вже довший час лежав у лісі.

Нещасного пізнали сейчас по різних паперах та річах, що найшли при ньому і невдовзі перевезено тіло до трупарні.

Так допевнила ся вістка яку приніс слуга, й барониха бачила, що дуже скоро наближає ся до своєї ціли. За декілька днів буде вже панею величезних богацтв барона. Лиш з великим трудом вона й барон Альфонс могли придушити свої ликування.

Другої днини відбув ся похорон, незвичайно виставний, а барониха дуже зручно показала ся перед світом зболілою вдовою. Кождий відчував милосерде для тої все ще гарної жінки.

За декілька днів мали втворити завіщанє і урядовий дневник закликував обі дочки помершого, з першого супружества, щоб в означеному часі явили ся в суді.

— — — — —
— — — — —

Лукія не мала понятя про се, що стало ся в її родинному місті. Все те, що зайшло в послїдніх днях, а також пригноблений настрій Лівії так її заняли, що ні разу не взяла до рук часописї, де був судовий заклик до спадкоємців барона. Тому не знала, що знайшли мертве тіло її батька, в противному бо разї булаб взяла бодай участь в похоронї тлінних останків любого батенька.

Саме другої днини після похорону, сидїла побіч Лівії, журливо, із жалем вдивляючись в блїде, зниділе лице своєї подруги.

Знала Лівію й була певною, що вона ні за що в світі

не получить ся із чоловіком, котрого так щиро кохає, доки її честь зовсім не буде очищена від так страшного підозріня.

Нараз стукіт у двері і — слуга оповістив, що якась незнайома дама хоче доконче говорити із панною Лукією Бендорф.

Здивована Лукія схопила ся з місця.

— Може вістка із дому! — шепнула Лівія.

Лукія здригнула ся, стиснула руку своєї подруги й виїшла із кімнати.

В сальоні вижидала її молода струнка жінчина, вкрита жалібним платєм. Стояла відвернена до вікна, так, що Лукія, спійнившись на порозі, не могла доглянути її лиця.

Незнайома відвернула ся.

— Лукіє!

Оклик здивованя та страху.

— Мій Боже — се ти? Чи-ж се дійсно можливе? Едито — се ти?

Йі Лукія кинула ся в обняття своєї сестри.

— Ох, Лукіє, моя дорога Лукіє! Остаточнo ми вже знова разом — на силу добула із себе зворушена Едита. Журливо пригорнула до серця молоду свою сестру, раз-у-раз цілуючи її уста. — Бідне, бідне дитя! І тебе прогнала із хати, відлучила від нещасного батенька. Бідна Лукіє, я найкрасше про се знаю, як тяжко супроти нас та жінка согрішила!

Очи Лукії зайшли сльозами.

— Едито моя! Як же я радію, що ти тут, зі мною. Тепер не почуваю ся так опущеною! І мене підступ та ненависть мачухи із дому прогнали. Бач, навіть мойому життю загрожувала небезпека.

— Знаю, знаю! Про все те розповів мені старий Іван — від нього також знаю, де перебуваєш!

Лукія здивувалась. Коли сестра знала про місце її перебування, то чому аж доперва сьогодні її віднайшла... Але не хотіла свого щастя уменшувати якимись здогадами.

— Едито — шепотіла зворушена — здаєть ся мені, що я тебе вже цілу вічність не бачила. Моє перебуванє вдома не знало щастя. Старалась о се барониха. Намагалась присилувати мене до вінчання із Альфонсом, а коли я не згоди-

лася на се, наразилась на її ненависть!

— Бідна Лукійко! — промовила Едита, цілуючи сестричку в чоло. — Коли-б не опіка вірного Івана, то не знати що-б стало ся з тобою!...

Аж тепер Лукія доглянула чорне платє у Едити.

— Ти носиш жалобу, Едито? — спитала жахливо. — За ким се?...

— Лукіє! — промовила після хвилі Едита беззвучним голосом. — Вислухай мене але спокійно. Приношу тобі сумну вістку: Ми обі стратили одинокого чоловіка, якого щиро кохали — нашого батенька!

Із страшним криком повалилась Лукія без тямки в обняття своєї сестри. Едита журливо пригорнула сестричку й понесла її на софу. Тут вклякнула побіч ньої та зі сльозами в очах вдивляла ся в бліде личко та з любов'ю цілувала її чоло.

— Бідне дитя! — шепотіла. — Ще не знаєш всього — а однак мушу тобі розказати.

Незабаром Лукія втворила очі. Коли заглянула побіч себе Едиту, пригадала собі все, що зайшло. Її біль знова розітлів і вона, в голос ридаючи, кинула ся в сестрині обняття.

Серце Едити кров'ю заходило із болю. Як жеж було їй тут потішати Лукію? Вона лиш пригортала її та голубила.

Мовчанє перебила Лукія.

— Розкажи мені про батька — як — коли померли? Чи ти була при смерті батька?

— Ні, Лукіє! Я не бачила його. Не була навіть на похороні — вістка про смерть наспіла запізно. Лукіє — вислухай мене — вислухай спокійно, моя Лукійко! Ще одну тяжку вістку маю для тебе: Батько наш не помер природною смертю, але...

Тут Едита не докінчила й відвернула ся.

— Едито — милостивий Боже — чи може його отруїли? — спитала Лукія.

— Ні, Лукіє, те все ще не вияснене — непевне. Правдоподібно наш батенько — самий жите собі відобрав.

— Всемогучий Боже! Ох, Едито, я розумію — опущений нами, зтіймив руку на себе, на житє, що так йому ненависним стало при боці тої жінки! Бідний, бідний наш

батечко! — жаліла, руки ломаючи. — Можеб не дійшло до того, коли-б я не оставила вас! Скажи мені, Едито, а старий Іван — чи він не міг зарадити цьому?

— Ні, Лукіє! Його не було при ньому. Від якогось часу пропав зовсім без сліду.

— Мій Боже — кликнула Лукія схвильовано — се її справка! Вона його ненавиділа за се, що нам був вірний! Бідний батечко, в останній хвилі ні одної щирої душі не мав при собі...

Біль обох сестер не мав границь. Аж коли Лукія троха заспокоїла ся, промовила до ньої Едита:

— Сейчас мушиш зі мною вертати домів. За два дні втворять батькове завіщанє. Не сумніваю ся, що батько памятав також і про нас.

Лукія здригнула ся. Обняло її якесь зле прочутє. Але не зраджувала перед сестрою своїх здогадів. Разом з Едитою увійшла до Лівійної кімнати, а вона не мало здивувалась, побачивши незнакому в жалобі.

— Лівіє — промовила Лукія крізь сльози — сьогодні Бог вернув мені сестру а забрав батька! Едита принесла мені вістку про його смерть.

Та, в голос ридаючи, розповіла коротко про все Лівії, а вона сим зворушена лиш сердечно стиснула її руку.

Із великим жалем покинула Лукія свою подругу, в такому якраз часі, коли Лівія її може як найбільше потребувала. Але муїло так стати ся.

Прощанє подруг було дуже зворушаюче. Обі відчували, що їх ще багато болючих переживань чекає.

А коли Лукія, попрощавши ся також сердечно із панєю Гальден, враз із Едитою у вечірню пору опускала замок, Лівія стояла коло вікна й, сумно споглядаючи за подругою, гірко заридала:

— Бідна Лукіє! Дійсно се незмірно болючий удар. Але ти бодай маєш сестру, що вкупі з тобою поділяє твій біль та терпінє. А я? Сама остаю із своїм горем, та відказатись мушу від свого щастя, бо я-б не знесла того, що-б тїнь моєї неслави впав на чоловіка, котрого понад все люблю. Лукіє! Я-б радо пішла із тобою! Але ти маєш сестру... не відчуваєш потреби подруги!

— — — — —
— — — — —

В означений час явила ся в суді барониха Горват, враз із сином своїм Альфонсом.

Оповістка в урядовій часописі не зробила ніякого вражіння на неї. Не вірила, щоб явили ся дочки помершого.

— Хто знає — сказала вона до свого сина, — де вони тепер перебувають та чи взагалі знають про се, що тут стало ся. Я спокійна, бо — славити Бога — тут злобно засміялась — я запобігла всяким несподіванкам!

Певна свого явила ся на салі. Урядник ввічливо поздоровив її. Завіщанє, яке сама приготувала та на якому насильно вимогла підпис свого хорого чоловіка, було в руках судії. Зміст того-ж дуже добре знала.

— Формальности скоро покінчать ся — шепотом промовила до Альфонса, що сидів зараз побіч ньої.

Той в думках перечислював свої довги, що вже підняли ся досить високо.

Урядник почав свою роботу. Подав баронисі завіщанє, щоб переконала ся, що печатки ненарушені. Нараз втворили ся двері й до салі увійшли дві жінки в жалобі.

Барониха відвернула ся. Здавлений, хрипливий оклик добув ся із її грудий. Мимохіть підняла ся, зовсім теряючи відвагу. І урядник також чимало здивував ся, коли возний звідсмив йому імена прибувших. Ввічливо поздоровив Лукію й Едиту і сказав:

— Прошу сісти. Сейчас прочитаємо завіщанє!

Едита й Лукія холодно поздоровили барониху, що не могла ще зрівноважити свого хвилювання. Сіли по другому боці стола. Вони рішили, оскільки се лиш можливе, оминати мачуху й поступати із ньою, мов із чужою, знаючи, що при стрічі із ньою прийде до ще більших перепалок, які одначе ніколи не змінять справи.

Урядник почав свою роботу.

Здивованє Едити й Лукії збільшало ся із кожною хвилиною. В останній волі померший остро виступив проти самовільного поступку своїх дочок, що без дозволу оставили батьківську хату й докоряв їм браком любови.

В наслідок того признав їм лиш правом забезпечену частину, а головним спадкоємцем свого величезного майна назначив свою жінку, яка його вірно доглядала в часі хвороби.

Едита схопила ся — не була всилі здержати свого хвильованя.

— Завіщанє підроблене! — кликнула в голос рішучо. Присутні ворухнулись здивовані.

— Ще раз рішучо заявляю, що померший ніколи не згодив би ся на таке завіщанє! — повторила Едита й поважно виступила на середину кімнати. — Знаю лагідність бл. п. батька нашого та знаю як він любив та жалів своїх дочок! Рішучо заявляю, що се завіщанє не зроблено після думки та волі нашого батька!

Барониха силувано засміяла ся із злобою та, звертаючись до свого сина, голосно сказала, так щоб урядник міг почути її слова:

— Бачиш, Альфонсе, я тобі говорила, зависть відбере їм розум. Зрештою се зрозуміле. Ніхто із легким серцем не відкаже ся від такого майна!

Урядник звернув ся до Едити:

— Завіщанє має підпис бл. п. вашого батька. Сьому не зможете заперечити!

Але тільки що Едита глянула на підпис, лице її змінило ся а зміривши барониху погірдливым поглядом, в голос кликнула:

— Підпис підроблений! Се не є писанє мого батька.

Тепер вже і барониха стратила рівновагу. Тяжко дишаючи, не глянувши навіть на Едиту, приступила до урядника й, майже приказуючи, заявила:

— Прошу виставити мені повновласть, щоб покінчити сю немилу сцену. Остаточнo я була приготована на се, тому я також прийшла враз із сином, щоб мене охоронив перед можливими напастями!

Тимчасом Лукія наближилась до сестри й шепотом промовила:

— Ні на що се не здасть ся, Едито, коли не докажеш, що підпис дійсно підроблений. А здаєть ся мені, що се не власть ся тобі. Мусимо погодити ся із нашою недолею!

Едита була бліда, схвильована. Думка, що та жінка, що її переслідувала та вигнала із батьківської хати, видре їй ще тепер також і батьківське майно, майже ум їй мішала.

Але слова Лукії поділяли хосенно — побачила, що

завіщане опрокинути зможе доперва, як докаже, що підпис не є правдивий.

З трудом прийшла до рівноваги.

— Ще раз заявляю, що старатись му доказати неправдивість сього завіщання, бо я сильно увірена, що він не виражає волі нашого батька, який ні за що в світі не оставив би так своїх дочок. Ще в останнє заявляю також, що підпис мого батька не є правдивий. Прошу записати мою заяву!

Урядник поступив після волі Едити й записав її заяву, яку вона своїм підписом ствердила. Відтак звернувся до баронихи, що виглядала, мов яка обиджена королева, і півголосом промовив:

— Надію ся вже в найблизших днях доручити пані повновасть!

В ту ж майже хвилину, попереджаючи барониху та не звертаючи навіть уваги на неї, Едита й Лукія поважно вийшли із судової салі.

Барониха заскреготала зубами й кинула за ними з'їдливим та повним ненависти поглядом.

— Ха, ха, ха! — стиха реготалась, а звернувшись до Альфонса шепотом промовила:

— Нехай тепер доказує! Нічого нам не зроблять. Вертаймо домів. За декілька днів дістану повновасть. Скінчить ся історія жебручих князят!

РОЗДІЛ СІІ.

БЕЗ ПРИСТАНОВИСКА.

Від часу увільнення Лівії, Гуго фон Стеттен не мав спокійної хвилі. Думка, що його брат котроїсь днини виступить із своїми правами до власного майна, та зажадає звороту того-ж, доводила його до божевілля.

Не міг знайти супокою, не міг охоронити ся перед страшними думками, а хто його стрічав, прямо не міг його пізнати, так дуже змінив ся в протягу кількох тижнів.

Розумієть ся, люди його жаліли; біль та жаль після втрати одинокої дочки, вважали як причину занепаду на здоровлю. Лиш прислуга, що частійше мала нагоду бачити свого пана, підозріло кивала головами — їм здавало ся, що крім жалю по втраті дочки, ще щось друге його здоровле під'їдає, бо ж і Стеттен ні хвилини супокою не мав! Цілими днями та ночами блудив по замку, нераз в пізну ніч виходив у парк й, вимахуючи руками, самий з собою розмавляв.

Коли-б був хто в силі заглянути в його душу, яку розшарпували докори сумління, бувби жахнув ся перед думками, що йому не давали супокою.

Нераз — коли журую пригноблений, спертій на руці, сидів при бюрку, счисляючи довгі ряди чисел — зривав ся нагло й гнав по кімнаті, наче божевільний.

Ні — не було виходу! Наколи брат зажадає своїх грошей, тоді буде мусів признати ся, що ужив їх на свої ціли. Так вже майже третина майна Лівії розійшла ся. А тоді — волосе з'їжувалось йому на саму думку про се — світ дізнаєть ся про все, його запруть у в'язницю, поставлять перед суд за розтрату повіреного в заряд майна.

Так мають скінчити ся рожеві пляни, що так хитро враз із Аделею обдумав!... Вона в самому розцвіту зійшла зі світа, а він, батько її, журбою прибитий та близький божевілья...

Не бачив виходу.

Остаточно, в розпуці рішив ся на поступок, перед яким дотепер морозило його. Спродасть, що зможе, та скоро втікне перед загрожуючою йому небезпекою.

Се рішенє додало йому відваги.

Та з горячковим поспіхом стремів до переведеня в діло свого наміру. Спродав вартісні папери, відтак ріжні дорогоцінності, які колись були власністю матері Лівії, а які отримав для перехованя; також запаси збіжа та найліпші коні вислав у місто, щоб їх попродаати.

Не погадав, що продаж коний зверне на себе увагу, тому, коли одної днини головний інспектор висказав своє здивованє, що пан Стеттен позбуваєть ся своїх любимих коний, він поблід а відтак викрутив ся брехнею.

— Незабаром думаю на якийсь час вибрати ся на полудень — відповів — щоб там підкріпити своє здоровле

та — тут його голос жалісно задрожав — та забути хоч троха про свою втрату. Тому хочу продати коні — вони-ж і так довгі місяці стоялиб безчинно у стайні!

І думав, що відвернув від себе всяке підозріне. Та помилився. Годі було не запримітити, що він часто — по тайки — їздив у місто, та все щось писав та вічно чивлив.

Лівія нічого не знала про се, що діялось в домі стрія. Зовсім не думала про своє майно.

Тимчасом Вінтер, щораз то більше напивав, щоб при-спішити вінчанє.

Хоч лагідне поведене Леонії Гальден чудесно впливало на душу, Лівії, однак вона ніколи не зважила ся звірити перед ньою із тим, що її серце давило, тому лиш, що вона була сестрою Горста. Нераз на її личку появляла ся навіть щаслива усмішка, але се було рідко. А коли він просив її, щоб забула про свій біль та вернула до давнього життя, вона із незмірним жалем відповідала:

— На моїй честі все ще є пляма, а мій батько у в'язниці, та його доля ще не вирішена. Ні, Горсте, про вінчанє нам не можна думати. Не хочу, щоб світ пальцями вказував на твою жінку, все ще вважаючи її як убійницю Аделі!

— Лівіє! — перебив Горст зворушений. — Перебільшуєш — се нещастє вчинило тебе дуже вражливою. Вір мені, кохана, коли станеш моєю жінкою, пропадуть всі підозріння і ти сама инакше глядіти меш на жите.

І хотів щиро пригорнути її до серця, та вона не допустила.

— Ні, Горсте — шепнула, а на її личку відбив ся незмірний біль. — Я тебе за сильно кохаю, щоб мала нещасливим вчинити!

— Лівіє! Так хочеш посвятити найкращі літа нашого життя? Маємо ждати, може цілі літа, на щастє, тому що ти вмавляєш в себе, що на тобі пляма? І тому маємо посвятити нашу молодість, аж — Бог знає, коли се станеть ся — якийсь припадок докаже що ти невинна? Ні, Лівіє — се-б був гріх. Переможеш свій біль — не відпихай свого щастя від себе — воно твоє й моє рівночасно, Лівіє!

Бачив, що сі слова спричиняли їй незмірний біль, але мав надію, що час вилічить її.

Однак пані Гальден була зовсім іншої думки. Пізнала наскрізь шляхотне її серце й дуже привязалась до ньої. Рівночасно однак розуміла, що біль та жаль Лівії скорше не устануть аж вийде на яв її невинність.

Від часу коли Лукія оставила її, пані Гальден окружила Лівію незмірною опікою. Лівія була їй за се дуже вдячною та з часом вельми сердечно ізжила ся з панею Гальден. Тим більше тепер мучила її думка, що мусіти ме її попращати, бо Горст з кожним днем більш вперто наставляв, щоб назначила день вінчання. Лівія же відчувала, що не буде щасливою з Горстом, доки її честь буде прикрита хоч би тінею підозріння.

Одного вечера, коли була занята поважною розмовою із панею Гальден, несподівано заїхала перед дім повозка.

Жінки не могли вгадати, хто-б се міг в так пізну пору до них приїхати. За хвилю почули на сходах якийсь хід — невдовзі після того втворились двері а на порозі спинив ся високий мущина, якого лице позначили ostrі та грізні черти.

Се був чоловік Леонії, Фридрих фон Гальден.

Леонія здивована встала та підбігла до нього. Але на її личку не слід було тої любої радості, з якою щаслива жінка стрічає повертаючого, коханого мужа.

Тимчасом пан Гальден, розглянувшись по кімнаті, замітив гарну незнакому.

— Ах, здаєть ся, я перешкаджаю — промовив сильним голосом. — Маєш гостя, Леоніє! Коли-б я знав, про се, бувби не перешкаджав.

Наближив ся до Лівії й змірив її слідчим поглядом.

— Леоніє — промовив просто — ти мені ще не представила ської пані!

— Панна Лівія фон Стеттен, наречена мого брата — із трудом промовила Леонія, яку глибоко вразило се, що Лівія була свідком простацького поведеня пана Гальдена.

— От, дивіть ся! Горст заручив ся? Я не знав про се! — кликнув Гальден, на позір здивований, коли однак його голос зраджував подражнене.

Пані Гальден була зажурена та пригноблена поведенням свого чоловіка. Тихо відповіла:

— Горст не оголошував своїх заручин з причини непередвиджених відносин.

— Але-ж розумієть ся, розумієть ся! — засміяв ся пан Гальден. — Горст радо окружаєть ся тайнами, забуваючи про те, що має певні з'обов'язання супроги свого швагра!

— Прошу тебе, Фрид.....

Лівія мимохіть наблизила ся до дверей, немилу вражена тою сценою Жаліла нещасливу паню Гальден.

— Не хочу перешкаджати Леоніє...

Пані Гальден підбігла до ньої й немов бажаючи за щось просити вибачення, подала їй руку, а в очах видно було жаль та сум.

— Побачимо ся ще сьогодні — чи так кохана Лівіє? Може Горст ще приїде!

— Може перекусиш що, Фридриху?

Байдужо глянув на неї і сказав:

— Так, так! Прикажи зладити вечерю! Зараз прийду в гостинну!

Та без щирого слівця вийшов з кімнати. Лиш з трудом Леонія спинила сльози. Хоч як терпіла з тої причини, що її чоловік вічно перебував поза домом, то однак не менше болючим був для ньої його поворот, бо її терпіня та жалі на ново починались. Радю булаб перенесла все терпеливо, коби її чоловік був мав хоч стільки зглядів, щоб її перед чужими пошанувати та не показати перед ними, що вона для нього є зовсім байдужою. Її честь була ображена а тут ще й нові терпіня прийшли: В життю не зазнала ні щастя, ні любови. Коли-б був Бог оставив бодай дитя! На то солодке сотворіннячко була-б переляла всю любов свого погордженого серця!

Обтерла сльози. Хотіла полагодити свої хазяйські обов'язки. Праця була одинокою її потіхою.

Майже рівночасно увійшла в гостинну зі своїм чоловіком. Коли пан Гальден побачив, що вечера ще не зготовлена, нерадо спитав:

— Ще нема?

— Зараз буде — лагідно відповіла Леонія.

НОВІ КНИЖКИ

Твори Олеся (поезії)	5
Цявна ді Мопен — роман	.90
Ця воді — роман	.60
Всесильний доляр	.60
Серед куль	.15
Бо війна війною	.15
Рідні гості	.15
Мірти й кипариси	.40
Сурма, січові пісні	.35

РЕКОРДИ УКР. КАПЕЛІ

15032 Почаївська Божа Мати.
Через поле широкее.
15033 Верховино.
Ой у полі Барисполі.
15034 Ой горе калині.
Щедрик. Коза.
15035 Ой сивая зазуденька.
Коломийка. В Йордані.
по \$1.50 за подвійний рекорд

M. PASICHNIAK

216 DUFFERIN AVE.,

WINNIPEG, MAN.

Флірт

або

ТИХА РОЗМОВА ЗАЛЮБЛЕНИХ

600 ПИТАНЬ ТА ВІДПОВІДІЙ

НОВЕ СПРАВЛЕНЕ ВИДАНО

Ціна 50 цт.

Коли хочете весело забавити ся
чи то в товаристві, чи в дома в гуртку
знайомих — то купіть собі ФЛІРТ.

Ся забава є вельми цікава так
для молоді, як і старших.

57

НИЙ СШИТОК СЬОЇ ВЕЛИКОЇ ПОВІСТІ ВИЙДЕ
З ДРУКУ ДНЯ 14-го МАРТА 1924 р